



ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARSTVO NARAVE

ZAVOD ZA GOZDOVE SLOVENIJE CENTRALNA ENOTA			
PREJETA		22-07-2011	
Referent	Šifra zadeve	Pril.	Vred.
Jouzašević	341-3/11	1x	1

OSREDNJA ENOTA

Tobačna ulica 5 | 1000 Ljubljana
T 01 230 95 00 | F 01 230 95 40
E zrsvn.oe@zrsvn.si | www.zrsvn.si

Številka: 8-IV-468/2-O-11/DV
Datum: 20. 7. 2011
Zveza: 341-3/2011

Zavod za gozdove Slovenije
Večna pot 2
p.p. 2971
1001 Ljubljana

Zadeva: **Pisno stališče do posega v populacije rjavega medveda, volka in risa**

Spoštovani!

Zavod RS za gozdove, Večna pot 2, 1000 Ljubljana je z dopisom št. 341-3/2011, prejetim dne 18. 7. 2011, zaprosil Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, Tobačna ulica 5, 1000 Ljubljana za pisno stališče do odvzema rjavega medveda (*Ursus arctos*), volka (*Canis lupus*) in risa (*Lynx lynx*) iz narave za sezono 2011/12.

Vlogi je bilo priloženo strokovno mnenje za odstrel velikih zveri za obdobje 1. 10. 2011 - 30. 9. 2012, ki ga je pripravil Zavod za gozdove Slovenije.

Pisno stališče do odvzema rjavega medveda, volka in risa iz narave za sezono 2011/12 vam posredujemo v prilogi.

Lep pozdrav,

Pripravil:

Damjan Vrčec
višji naravovarstveni svetovalec



dr. Darij Krajčič
direktor

Po pooblastilu:
Maruša Danev
naravovarstvena svetnica

Priloga:

- Pisno stališče do odvzema rjavega medveda, volka in risa iz narave za sezono 2011/12



PISNO STALIŠČE DO ODVZEMA RJAVEGA MEDVEDA, VOLKA IN RISA IZ NARAVE ZA
SEZONO 2010/11 2011 - 2012

- I. Pisno stališče se podaja na podlagi 8. člena Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Uradni list RS, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 96/08 in 36/09; v nadaljevanju: Uredba).
- II. Pisno stališče se podaja za rjavega medveda (*Ursus arctos*), volka (*Canis lupus*) in navadnega risa (*Lynx lynx*), ki so uvrščeni v poglavje A priloge 1 Uredbe.

Rjavi medved (*Ursus arctos*)

- III. Stališče do odvzema iz narave po 7. členu Uredbe

Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) v strokovnem mnenju predlaga odstrel 78 osebkov rjavega medveda v obdobju 1. 10. 2011 - 30. 9. 2012. Poleg odstrela pričakujejo tudi izgube do 20 medvedov, ki so posledica prometa, bolezni in drugih poginov. Skupen predviden odvzem medveda iz narave bo znašal do 98 osebkov. V strokovnem mnenju je navedeno, da obstajajo razlogi za dovolitev odvzema rjavega medveda iz narave v skladu z:

- 2. alinejo (zaradi preprečitve resne škode, zlasti na posevkih, živini, gozdovih, ribiških območjih in vodi ter drugem premoženju),
- 3. alinejo (zaradi zagotavljanja zdravja in varnosti ljudi, vključno z zračno varnostjo, ali zaradi drugih nujnih razlogov prevladovanja javne koristi, ki je lahko tudi socialna ali gospodarska, in zaradi koristnih posledic bistvenega pomena za okolje) in
- 6. alinejo prvega odstavka 7. člena Uredbe (zaradi selektivnega in omejenega odvzema iz narave zaradi uravnavanja velikosti populacije z okoljem pod strogo nadzorovanimi pogoji in v omejenem številu).

V strokovnem mnenju ZGS je navedeno, da se v Sloveniji poleg odstrela medvedov uporabljajo tudi druga ravnanja za preprečevanje nastajanja škode in za varstvo ljudi. Ta ravnanja so odlov živih medvedov in njihovo preseljevanje na nove lokacije, uporaba gumijastih nabojev, plašenje s tehničnimi sredstvi in uporaba kemičnih repelentov. Našteta ravnanja razen odlova živih medvedov in njihovo preseljevanje je namenjeno predvsem blaženju nastalih konfliktnih situacij oz. preganjanju medvedov, ko je že prišlo do srečanja s človekom in ne toliko preprečevanju konfliktov. Odlov živih medvedov in preseljevanje na nove lokacije pa v Sloveniji ni zelo uporaben. Večina preseljenih medvedov se namreč vrne na mesto od koder so bili preseljeni ali pa povzročajo podobne težave, zaradi katerih so bili preseljeni, na novi lokaciji. Nenazadnje je sledenje medveda Rožnika, ki je bil ujet v Ljubljani in preseljen na Hrvaško mejo pri Snežniku, pokazalo, da se je medved v nekaj dneh vrnil v okolico Grosuplja, od koder naj bi tudi izviral. Preseljevanje živih medvedov je smiselno le takrat, ko je možno medveda preseliti na veliko večje razdalje. Tak primer so selitve medvedov v Italijo in Francijo. Iz navedenega lahko sklepamo, da so preseljevanje živih medvedov in druge oblike neposrednega odvrčanja medvedov druge možnosti ali ravnanja, s katerimi bi dosegli enak učinek kot z odvzemom iz narave in ki ne škodujejo ohranitvi ugodnega stanja populacije rjavega medveda, vendar pa so se te metode izkazale za neučinkovite oz. so le omejeno uporabne. Za uravnavanje populacije z okoljem poleg odvzema iz narave ni primernega ravnanja, kar je v strokovnem mnenju zapisal tudi ZGS.

Podatki o številu primerov škode, ki jo je povzročil rjavi medved na posevkih, domačih in gojenih prosto živečih živalih, čebelah in ostalem premoženju, kažejo, da je število škodnih primerov bolj

ali manj stabilno od leta 2002 naprej in se giblje okoli 500 škodnih primerov letno. V posameznih letih prihaja do odstopanj, ki so posledica različnih dejavnikov, od intenzivnosti prijavljanja škod do razpoložljivosti hrane za medveda v gozdu. ZGS v strokovnem mnenju opozarja, da je primerjanje škod med leti primerno šele po letu 2005, ko lahko govorimo o enotnem sistemu spremljanja škod in izplačevanja odškodnin in ceniku s primerljivimi cenami na trgu. Tudi po letu 2005 se škode gibljejo med 678 in 320 škodnimi primeri. ZGS navaja, da število škodnih primerov ni odvisno le od števila medvedov na območju temveč tudi od gozdnega obroda, tako da iz analize škode ne moremo neposredno sklepati na številčnost medvedov. Strategija upravljanja z rjavim medvedom (*Ursus arctos*) v Sloveniji, ki jo je leta 2002 sprejela Vlada RS navaja kot ukrep varstva rjavega medveda tudi »odvzemanje medvedov iz narave na osnovi bioloških in ekoloških dejstev, ne pa iz trofejnih in ekonomskih razlogov«. Za primer, ko bi bil odvzem upravičen iz ekonomskih razlogov navaja strategija kot ukrepa sožitja človeka z rjavim medvedom »izvajanje preventivnih zaščitnih ukrepov za preprečevanje ali omejevanje škode« in »zagotavljanje hitrega izplačevanja odškodnin v primeru, ko škode ni bilo mogoče preprečiti«. Glede na to, da se oba ukrepa že izvajata, menimo, da argument preprečevanja resne škode ni ustrezen argument za poseganje v populacijo rjavih medvedov, kljub temu pa naj se odstrel prostorsko načrtuje tako, da je le ta večji na lokacijah, kjer prihaja do pogostejših škod, ali v njihovi bližini.

Strokovno mnenje navaja dva primera napada medveda na človeka v letu 2011, ki sta se k sreči končala le z lažjimi telesnimi poškodbami. Menimo, da je zaradi zaščite ljudi upravičen poseg v populacijo rjavega medveda v omejenem obsegu.

ZGS v strokovnem mnenju zagovarja stališče, da je populacija rjavih medvedov v Sloveniji stabilna in v ugodnem stanju. V podporo navaja dve študiji, ki sta podali podatke o velikosti populacije in njeni usklajenosti v okoljem. Skrbinšek in sod. (2008)¹ podaja le oceno velikosti populacije rjavega medveda, ne podaja pa ocene stanja populacije v Sloveniji. Jerina in Adamič (2008)² pa navaja, da je velikost populacije po visokih odvzemih v zadnjih letih v upadanju. Strokovno mnenje tudi navaja, da je populacija stabilna. Strategija upravljanja z rjavim medvedom razlaga, da je »v naših razmerah z vidika ohranitve medveda popolna prepoved odvzema docela neprimerna«. Odvzem določenega števila medvedov je v Sloveniji nujnost, ki omogoča medveda ohranjati v prosti naravi v sožitju s človekom (Strategija..., 2002). Na podlagi navedenega menimo, da je upravičen odvzem rjavega medveda iz narave, ki pa mora biti trajnosten.

Menimo, da je odvzem rjavih medvedov iz narave upravičen zaradi zagotavljanja zdravja in varnosti ljudi in zaradi selektivnega in omejenega odvzema iz narave zaradi uravnavanja velikosti populacije z okoljem pod strogo nadzorovanimi pogoji in v omejenem številu. Pojavljanje škod se naj uporabi pri prostorskem načrtovanju odvzema rjavega medveda iz narave in sicer tako, da se odvzem poveča tam, kjer je škod več. Ugotavljamo tudi, da ni drugih alternativnih možnosti, s katerimi bi dosegli enak učinek kot z odstrelom medveda.

IV. Ocena o vplivu odvzema iz narave na ohranitev ugodnega stanja populacije

ZGS je predlagal odstrel 78 osebkov, kar pomeni, da bo odvzem rjavih medvedov iz narave znašal do 98 osebkov, saj je potrebno k odstrelu prišteti še odvzem osebkov, ki so posledica naravne smrti,

¹ Skrbinšek T., Jelenič M., Potočnik H., Trontelj P., Kos I. 2008. Analiza medvedov odvzetih iz narave in genetsko-molekularne raziskave populacije medveda v Sloveniji. Zaključno poročilo. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo

² Jerina K., Adamič M. 2008. Analiza odvzetih rjavih medvedov iz narave v Sloveniji v obdobju 2003-2006, na podlagi starosti določene s pomočjo brušenja zob. Končno poročilo. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire

prometnih nesreč ipd. tega ovzema naj ne bi bilo več kot 20 osebkov na letni ravni (v obdobju 1. 10. 2010 - 30. 9. 2011 je bilo iz zgoraj naštetih razlogov odvzetih 12 osebkov). Predlagan odstrel ZGS utemeljuje na podlagi ocene številčnosti populacije rjavega medveda iz Skrbinšek in sod. (2008) in na podlagi monitoringa spremljanja populacije rjavega medveda na mreži stalnih števnih mest. Ocenjujejo, da je bil prirastek v zadnjih letih med 82 in 125 medvedi. Naši izračuni (upoštevali smo oceno velikosti populacije v letu 2007 povzeti po Skrbinšek in sod. (2008) in podatke z opazovanj na stalnih števnih mestih) so pripeljali do podobnih zaključkov. Prirastek v zadnjem letu naj bi bil med 90 in 108 medvedi.

Podatki o odvzemih medvedov iz narave kažejo, da je smrtnost rjavih medvedov v Sloveniji skoraj v celoti podvržena vplivu človeka. To trditev podpirata tudi Jerina in Adamič (2008). Največji del smrtnosti predstavlja odstrel, drugi del smrtnosti pa so prometne nesreče. Smrtnost, ki ni pogojena od človeka, predstavlja le majhen del. Jerina in Adamič (2008) navajata, da je predstavljal naravni pogin in drugi razlogi smrtnosti, ki niso posledica odstrela ali povoza, 4% odvzema iz narave med leti 2003 in 2006. Slovenska populacija rjavega medveda je močno povezana s populacijo medvedov na Hrvaškem. Posledica te močne povezanosti so migracije preko meje. Mnenja strokovnjakov so, da v Slovenijo iz Hrvaške letno imigrira okoli 10 medvedov več, kot pa jih na Hrvaško emigrira. Ta presežek predstavlja dispergirajoči samci.

Na sestanku strokovne komisije za podporo pri načrtovanju upravljanja z velikimi zvermi 9. 9. 2010 je komisija zaradi povečanega odstrela medvedov na Hrvaškem sklenila predlagani odstrel medvedov za obdobje med 1. 10. 2010 - 30. 9. 2011 zmanjšati. Predlagan je bil odstrel 75 medvedov, ki se je nato zmanjšal na 70 medvedov. Obstoječ odstrel medvedov v Sloveniji je namreč mogoč zaradi večje migracije medvedov iz Hrvaške v Slovenijo kot obratno. Povečanemu odstrelu medvedov na Hrvaškem moramo prilagoditi tudi odstrel medvedov v Sloveniji. ZGS v strokovnem mnenju stanja na Hrvaškem ne razloži. Navaja le, da bi bilo racionalno slovenski del populacije lokalno nekoliko znižati zaradi izboljšanja sobivanja ljudi z medvedom in tudi »ob upoštevanju dogajanj z delom dinarske populacije medveda v sosednji Hrvaški«. Dokler ZGS ne pojasni dogajanj pri upravljanju z rjavim medvedom na Hrvaškem oziroma le tega ne pojasni strokovna komisija za podporo pri načrtovanju upravljanja z velikimi zvermi, menimo, da naj se odstrel ohranja na nivoju iz preteklega leta, to je odstrel 70 medvedov. ZRSVN podatkov o upravljanju z rjavim medvedom na Hrvaškem namreč nima.

Odstrel naj bo razdeljen tako, kot je to določeno v Pravilniku o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (*Ursus arctos*) in volka (*Canis lupus*) iz narave (Ur.l. RS, št. 76/10) za obdobje od 1. 10. 2010 do 30. 4. 2011.

Redni odstrel, ki ni realiziran v posameznem življenjskem območju rjavega medveda, se ne prenaša v drugo življenjsko območje. Redni odstrel se mora načrtovati tako, da se vsi osebki, ki bodo odvzeti iz narave kot izredni odstrel (tudi tisti iz obdobja 1. 7. - 30. 9. 2011), vštejejo v kvoto rednega odstrela.

V. Časovno obdobje v katerem se lahko izvede odvzem iz narave

Predlagano obdobje za načrtovani odstrel je v skladu s strategijo upravljanja z rjavim medvedom, ki predvideva odstrel medvedov v času med 1. oktobrom in 30. aprilom naslednjega leta.

VI. Geografsko območje na katerem se lahko izvede odvzem iz narave.

Predlagani odstrel naj se v obdobju med 1. 10. 2011 in 30. 4. 2012 razdeli tako kot je predlagano v Prilogi 1 Pravilnika o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (*Ursus arctos*) in volka (*Canis lupus*) iz narave (Ur.l. RS, št. 76/10) za obdobje od 1. 10. 2010 do 30. 4. 2011.

Redni odstrel, ki je načrtovan za robno območje, se v primeru neizvršitve, ne sme izvesti v osrednjem območju.

VII. Dovoljena sredstva oziroma načini za odvzem iz narave in omejitve njihove uporabe

Načrtovani odstrel naj se izvede v osrednjem območju vrste rjavega medveda z visoke preže, v robnem območju vrste rjavega medveda praviloma z visoke preže, lahko pa tudi na katerikoli način v skladu s predpisi s področja divjadi in lovstva, razen s pogonom, pritiskom in brakado.

Ob odvzemu osebkov iz narave naj se ravna v skladu s predpisi s področja ohranjanja narave, divjadi in lovstva ter veterinarstva. Odstrel naj izvedejo upravljavci lovišč in lovišč s posebnim namenom na način lova v skladu s predpisi s področja divjadi in lovstva. V primeru, da je potrebno iz narave odvzeti medvedko z mladiči, se vedno najprej odvzamejo mladiči in šele nato medvedka.

VIII. Potrebni nujni ukrepi v zvezi z izvedbo nadzora odvzema iz narave

Nadzor odvzemov iz narave naj vrši Zavod za gozdove Slovenije in inšpekcijske službe Inšpektorata RS za okolje in prostor ter Inšpektorata RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano. Vse najdene mrtve osebkove naj se posreduje Veterinarski fakulteti Univerze v Ljubljani, da ugotovi vzrok smrti. Posreduje naj se celoten osebek ali le vzorce, za katere se dogovori z Veterinarsko fakulteto. Ugotovitve vzroka smrti se naj posreduje Ministrstvu za okolje in prostor ter Zavodu RS za varstvo narave in Zavodu za gozdove Slovenije. Vzorce tkiv za genetske preiskave naj se posreduje tudi Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani, Oddelku za biologijo. Po opravljenem pregledu in odvzetih vzorcih se osebek v skladu z zakonodajo preda Prirodoslovnemu muzeju Slovenije, če ta izkaže interes zanj.

IX. Možni pogoji, skladno s katerimi se odvzem iz narave lahko izvede, zlasti glede na tveganje za zagotavljanje ugodnega stanja drugih rastlinskih in živalskih vrst

Drugi pogoji, ki bi vplivali na ugodno stanje drugih rastlinskih in živalskih vrst, niso potrebni.

X. Pozivamo, da se okrepi izvajanje nekaterih ukrepov določenih v strategiji, kot je na primer »preprečevanje in omejitev posegov in dejavnosti v življenjskem prostoru« rjavega medveda, pri čemer gre predvsem za nesprejemljivost spodbujanja ovčereje na območju velikih zveri, izboljšanje »izvajanja preventivnih zaščitnih ukrepov za preprečevanje ali omejevanje škode«, pri čemer mislimo predvsem na določanje in iskanje novih, učinkovitejših ukrepov, in predvsem »informiranje ljudi o biologiji in ekologiji rjavega medveda, o priporočenem ravnanju ob srečanjih z medvedom, o neposredni prisotnosti medveda ipd.«. Predvsem osveščanje ljudi o medvedovih potrebah je bistven ključ do sožitja človeka z medvedom.

Volk (*Canis lupus*)

XI. Stališče do odvzema iz narave po 7. členu Uredbe

ZGS v strokovnem mnenju predlaga odstrel 12 osebkov volka v obdobju 1. 9. 2011 - 28. 2. 2012. V obdobju med 1. 3. 2012 in 31. 8. 2012 bi se izvajal le izredni odstrel. V strokovnem mnenju je navedeno, da obstajajo razlogi za dovolitev odvzema volka iz narave v skladu z:

- 2. alinejo (zaradi preprečitve resne škode, zlasti na posevkih, živini, gozdovih, ribiških območjih in vodi ter drugem premoženju),
- 3. alinejo (zaradi zagotavljanja zdravja in varnosti ljudi, vključno z zračno varnostjo, ali zaradi drugih nujnih razlogov prevladovanja javne koristi, ki je lahko tudi socialna ali gospodarska, in zaradi koristnih posledic bistvenega pomena za okolje) in
- 6. alinejo prvega odstavka 7. člena Uredbe (zaradi selektivnega in omejenega odvzema iz narave zaradi uravnavanja velikosti populacije z okoljem pod strogo nadzorovanimi pogoji in v omejenem številu).

V strokovnem mnenju ZGS je navedeno, da ni drugih možnosti ali ravnanj, s katerimi bi dosegli enak učinek kot z odvzemom iz narave in ki ne škodujejo ohranitvi ugodnega stanja populacije volka.

Trendi v številu škodnih primerov niso dober kazalnik za spremljanje populacijske dinamike velikih zveri. Na delavnici za pripravo akcijskega načrta upravljanja z volkom v Sloveniji 28. 1. 2011 v okviru projekta Slowolf so strokovnjaki predstavili dejstvo, da pojavljanje in višina škod ter odstrel volkov niso medsebojno povezani. Za sožitje človeka z volkom se v Sloveniji izvaja ukrep postavljanja preventivnih zaščitnih ukrepov za preprečevanje ali omejevanje škode in ukrep zagotavljanja hitrega izplačevanja odškodnin v primeru, ko škode ni bilo mogoče preprečiti. Glede na to, da se oba ukrepa že izvajata, menimo, da argument preprečevanja resne škode ni ustrezen argument za poseganje v populacijo volkov, kljub temu pa naj se odstrel prostorsko načrtuje tako, da je le ta večji na lokacijah, kjer prihaja do pogostejših škod, ali v njihovi neposredni bližini.

V Sloveniji nimamo zavedenega niti enega primera napada volka na človeka, zato menimo, da je argument zagotavljanja zdravja in varnosti ljudi za poseg v populacijo volka neustrezen. ZGS se v strokovnem mnenju pri argumentiranju odstrela volkov sklicuje tudi na nujne razloge za prevlado javne koristi, ki pas po našem mnenju ni ustrezen argument. Postopek dokazovanja prevlade javne koristi v skladu z Direktivo o habitatih je del postopka presoje sprejemljivosti vplivov izvedbe posegov in planov v naravo na varovana območja, ki v tem primeru ni bil izveden.

Društvo Dinaricum (2010)³ je opozorilo na možnost, da se populacija volkov lahko uravnava sama brez človeškega poseganja vanjo. Manjši odstrel se namreč kompenzira z večjo smrtnostjo volkov⁴. Na območju razširjenosti volkov v Sloveniji je prostor prepleten mozaik kulturne in gozdne krajine, kjer je pri upravljanju s populacijo volka potrebno upoštevati tudi človeka. Pojem »uravnavanje velikosti populacije z okoljem« mora tako upoštevati tudi človeka in njegovo dejavnost. V nasprotnem primeru lahko pride do tega, na kar opozarja ZGS, namreč sobivanje človeka z volkom lahko postane ogroženo. To je še posebej pomembno tam, kjer nastajajo večje škode zaradi napadov

³ Društvo Dinaricum. 2010. Pripombe na Pravilnik o spremembah Pravilnika o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (*Ursus arctos*) in volka (*Canis lupus*) iz narave. 6 str.

⁴ Ruthledge L.Y., Patterson B.R., Mills K.J., Loveless K.M., Murray D.L., White B.N. 2010. Protection from harvesting restores the natural social structure of eastern wolf packs. *Biological Conservation* 143: 332-339.

volkov. S tega stališča podpiramo odvzem volkov iz narave z namenom uravnavanja populacije z okoljem, pod pogojem, da je odvzem trajnosten.

ZGS v strokovnem mnenju navaja velikost populacije volkov v Sloveniji med 70 in 100 osebki, samo odraslih osebkov pa naj bi bilo okoli 50. Populacija volkov je v ugodnem stanju, trend rasti pa se je v zadnjih letih umiril. Društvo Dinaricum³ tudi opozarja, da na podlagi podatkov, ki so na voljo ne moremo sklepati, da se je populacija volkov v zadnjih letih prostorsko širila.

Menimo, da je odvzem volkov iz narave upravičen le zaradi uravnavanja velikosti populacije z okoljem pod strogo nadzorovanimi pogoji in v omejenem številu. Pojavljanje škod se naj uporabi pri prostorskem načrtovanju odvzema volka iz narave in sicer tako, da se odvzem poveča tam, kjer je škod več.

XII. Ocena o vplivu odvzema iz narave na ohranitev ugodnega stanja populacije

ZGS je predlagal odstrel 12 osebkov. Za določitev celotnega odvzema iz narave je potrebno odstrelu prišteti še izgube, ki so posledica naravne smrti, prometnih nesreč ipd. ZGS meni, da šteje populacija volkov v Sloveniji med 70 in 100 osebki in da predlagan odstrel ne bo ogrozil ugodnega stanja populacije.

Odvzem osebkov iz narave mora temeljiti na oceni velikosti populacije, rodnosti, smrtnosti in migracijah. Podatki o teh populacijskih parametrih so v Sloveniji zelo pomanjkljivi. Več podatkov in rezultatov pričakujemo od projekta Slowolf, ki se že izvaja. Med leti 2004 in 2010 je bilo iz narave odvzetih med 4 in 11 osebkov letno (povprečno 6,6 volkov). Izjema je leto 2008, ko odvzema iz narave ni bilo. Od tega predstavljajo različne izgube 0-2 osebka letno (povprečno 0,9 volka). Strokovna komisija za podporo pri načrtovanju upravljanja z velikimi zvermi je na sestanku 12.01.2010, sprejela dejstvo, da tudi odstrel 12 osebkov letno še ne bo škodljivo vplival na stanje populacije volkov v Sloveniji, vendar je tak odvzem na zgornji meji trajnostnega poseganja v populacijo, tak odvzem pa se tudi ne sme ponavljati več let zapored. Po podatkih ZGS je bilo v letu 2010 odstreljenih 10 volkov. Podatki o številu legel in njihovi številčnosti, ki so navedeni v strokovnem mnenju, so premalo za ocenitev prirastka populacije volkov. V razpravah o primernosti in višini odvzema volkov iz narave v preteklih letih smo ugotovili, da izredni odstrel volkov ni primeren za izvajanje upravljanja s populacijo volka in da je zato nujno izvajanje rednega odstrela.

Na delavnici za pripravo akcijskega načrta upravljanja z volkom v Sloveniji 28. 1. 2011 v okviru projekta Slowolf je bilo predstavljeno, da je v Sloveniji 10 - 13 tropov od tega je 4 - 5 tropov čezmejnih (skupnih s Hrvaško). Tropi naj bi šteli po 2-3 člane, v tropu pa naj bi bilo največ 7 volkov. ZGS v strokovnem mnenju navaja podobne podatke: 12 tropov od tega so 4 čezmejni, posamezen trop pa naj bi štel povprečno 4 člane. ZGS k tropom dodaja še samotarske volkove, ki naj bi šteli približno 25% celotne populacije. Ti tropi naj bi imeli 10 legel v Sloveniji. ZGS poudarja da 2/3 mladičev ne preživita prvega leta starosti.

Glede na predstavljene podatke menimo, da je odvzem iz narave, kot ga predlaga ZGS v strokovnem mnenju, ustrezen. Odvzem volkov iz narave naj se načrtuje kot redni odstrel. Odvzem naj bo sestavljen tako kot ga predlaga ZGS: 12 osebkov se določi za odstrel ostalo pa naj bodo rezervacije za predvidene izgube. Predlagani odstrel se mora zmanjšati za v letu 2011 izveden izredni odstrel. Menimo, da tak odvzem ne bo škodljivo vplival na ugodno stanje populacije volkov v Sloveniji.

XIII. Časovno obdobje v katerem se lahko izvede odvzem iz narave

S predlaganim obdobjem za načrtovani odstrel volka, to je med 1. 9. 2011 - 28. 2. 2012, se strinjamo. Na že omenjeni delavnici za pripravo akcijskega načrta upravljanja z volkom v Sloveniji 28. 1. 2011 v okviru projekta Slowolf je bilo predstavljeno, da je odstrel volkov v gozdu neučinkovit za zmanjševanje škod. Verjetno bo vpliv na škode večji, če se volkove strelja na pašnikih. Prav zato je smiselno čas odstrela pomakniti v september, ko so mladiči že dovolj veliki, da lahko preživijo sami, če bi slučajno odstrelili njihovo mati, hkrati pa so ovce še na pašnikih. V oktobru jih rejci v večini umaknejo s travnikov.

Ne strinjamo se s predlogom ZGS, da se izredni odstrel načrtuje tako, da se avtomatično izdaja dovoljenje za odstrel volkov. Redni odstrel je tako in tako načrtovan za enotno obdobje od 1. 9. 2011 do 28. 2. 2012. Izredni odstrel je mogoč šele po tem obdobju. V času med 1. 9. 2011 in 28. 2. 2012 se izredni odstrel izvede kot redni odstrel. V primeru, da je kvota za eno območje že izpolnjena pa je potrebno ARSO zaprositi za »dodatni« izredni odstrel. V tem primeru je potrebno ponovno presojati vpliv tega odstrela na trope, ki živijo na predlaganem območju. Avtomatično podeljevanje dovoljenj za izredni odstrel naj se ne dovoli.

XIV. Geografsko območje na katerem se lahko izvede odvzem iz narave

Predlagani odstrel naj se v letu 2011 razdeli tako, kot je predlagano v strokovnem mnenju ZGS. Tako bo odstrel razporejen tudi glede na pojavljanje škod. Neizvršeni odstrel se med območjema, med katerima so razdeljene kvote, ne sme prenašati.

XV. Dovoljena sredstva oziroma načini za odvzem iz narave in omejitve njihove uporabe

Ob odvzemu osebkov iz narave naj se ravna v skladu s predpisi s področja ohranjanja narave, divjadi in lovstva ter veterinarstva. Odstrel naj izvedejo upravljavci lovišč in lovišč s posebnim namenom na način lova v skladu s predpisi s področja divjadi in lovstva. Volkulje, ki vodi mladiče poležene v istem letu, se ne sme odstreliti.

XVI. Potrebni nujni ukrepi v zvezi z izvedbo nadzora odvzema iz narave

Nadzor odvzemov iz narave naj vrši Zavod za gozdove Slovenije in inšpekcijske službe Inšpektorata RS za okolje in prostor ter Inšpektorata RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano. Vse najdene mrtve osebke naj se posreduje Veterinarski fakulteti Univerze v Ljubljani, da ugotovi vzrok smrti. Posreduje naj se celoten osebek ali le vzorce, za katere se dogovori z Veterinarsko fakulteto. Ugotovitve vzroka smrti se naj posreduje Ministrstvu za okolje in prostor ter Zavodu RS za varstvo narave in Zavodu za gozdove Slovenije. Vzorce tkiv za genetske preiskave naj se posreduje tudi Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani, Oddelku za biologijo. Po opravljenem pregledu in odvzetih vzorcih se osebek v skladu z zakonodajo preda Prirodoslovnemu muzeju Slovenije, če ta izkaže interes zanj.

XVII. Možni pogoji, skladno s katerimi se odvzem iz narave lahko izvede, zlasti glede na tveganje za zagotavljanje ugodnega stanja drugih rastlinskih in živalskih vrst

Drugi pogoji, ki bi vplivali na ugodno stanje drugih rastlinskih in živalskih vrst, niso potrebni.

Navadni ris (*Lynx lynx*)

XVIII. Stališče do odvzema iz narave po 7. členu Uredbe

Zavod za gozdove Slovenije ni predlagal odvzema risa iz narave, s čimer se Zavod RS za varstvo narave strinja. Po našem mnenju ni razloga za odvzem iz narave po 7. členu Uredbe. Na Delavnici o prihodnosti upravljanja z ogroženimi populacijami evrazijskega risa v Evropi, ki je bila organizirana 3. - 5. 2. 2010 v okviru projekta Dinaris je bilo namreč ugotovljeno:

- Evrazijski ris je ogrožena živalska vrsta in je zavarovan na evropski ravni. Zaradi vplivov človeka je v Sloveniji izumrl leta 1908, leta 1973 pa so ga ponovno naselili. Kljub začetnemu uspehu in bliskoviti rasti je populacija v zadnjih 10-15 letih začela močno upadati, tako da danes risu ponovno grozi izumrtje.
- Pregled trenutnega stanja risov po Evropi je pokazal, da je dinarska populacija risa, ki ji pripadajo tudi risi v Sloveniji, med najbolj ogroženimi v Evropi. Kot najverjetnejša vzroka za trenutno zaskrbljujoče stanje smo prepoznali parjenje v sorodstvu in ilegalni odstrel. Glede na razpoložljive podatke je težko trditi, kateri izmed obeh je pomembnejši, oba skupaj ali pa vsak posamezno pa lahko pripeljeta do izginotja te vrste pri nas.
- Če želimo risa pri nas ohraniti, bo skoraj gotovo potrebno v naravo doseliti nekaj osebkov iz katere druge evropske populacije risov. Ker je povezljivost med našimi risi in katero drugo populacijo malo verjetna, je dodatna doselitev kratkoročno edina rešitev za povečanje genetske pestrosti naših risov. Vendar pa je takšna dodatna naselitev zelo kompleksen proces, v katerega mora biti poleg strokovnjakov vključena tudi širša javnost, posamezne interesne skupine (lovci, rejci drobnice, naravovarstveniki itd.) in vladne organizacije.
- Obseg ilegalnega odstrela je zelo težko ovrednotiti in še težje preprečiti. Nedavna raziskava je pokazala, da velika večina lovcev v Sloveniji in na Hrvaškem ohranjanje risa podpira. Vendar pa imajo ob trenutni nizki številčnosti te vrste in prizadetosti zaradi parjenja v sorodstvu lahko že kazniva dejanja peščice posameznikov za populacijo usodne posledice. Zato je pomembno boljše sodelovanje z lovci, ozaveščanje o trenutni kritični situaciji in resno obravnavanje kaznivih dejanj ilegalnega odstrela. Če bi si populacija v prihodnje opomogla, bi pa bilo s strokovnega stališča smiselno ponovno vpeljati tudi omejen legalen odstrel.

XIX. Vse najdene mrtve osebkke naj se posreduje Veterinarski fakulteti Univerze v Ljubljani, da ugotovi vzrok smrti. Posreduje naj se celoten osebek ali le vzorce, za katere se dogovori z Veterinarsko fakulteto. Ugotovitve vzroka smrti se naj posreduje Ministrstvu za okolje in prostor ter Zavodu RS za varstvo narave in Zavodu za gozdove Slovenije. Vzorce tkiv za genetske preiskave naj se posreduje tudi Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani, Oddelku za biologijo. Po opravljenem pregledu in odvzetih vzorcih se osebek v skladu z zakonodajo preda Prirodoslovnemu muzeju Slovenije, če ta izkaže interes zanj.